

colloquium-journal

ISSN 2520-6990

Międzynarodowe czasopismo naukowe

Earth sciences
Medical sciences
Technical science
Historical sciences
Pedagogical sciences

№22(181) 2023

colloquium-journal

ISSN 2520-6990

ISSN 2520-2480

Colloquium-journal №22 (181), 2023

Część 1

(Warszawa, Polska)

Redaktor naczelny - **Paweł Nowak**

Ewa Kowalczyk

Rada naukowa

- **Dorota Dobija** - profesor i rachunkowości i zarządzania na uniwersytecie Koźmińskiego
- **Jemielniak Dariusz** - profesor dyrektor centrum naukowo-badawczego w zakresie organizacji i miejsc pracy, kierownik katedry zarządzania Międzynarodowego w Ku.
- **Mateusz Jabłoński** - politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki.
- **Henryka Danuta Stryczewska** – profesor, dziekan wydziału elektrotechniki i informatyki Politechniki Lubelskiej.
- **Bulakh Iryna Valerievna** - profesor nadzwyczajny w katedrze projektowania środowiska architektonicznego, Kijowski narodowy Uniwersytet budownictwa i architektury.
- **Leontiev Rudolf Georgievich** - doktor nauk ekonomicznych, profesor wyższej komisji atestacyjnej, główny naukowiec federalnego centrum badawczego chabarowska, dalekowschodni oddział rosyjskiej akademii nauk
- **Serebrennikova Anna Valerievna** - doktor prawa, profesor wydziału prawa karnego i kryminologii uniwersytetu Moskiewskiego M.V. Lomonosova, Rosja
- **Skopa Vitaliy Aleksandrovich** - doktor nauk historycznych, kierownik katedry filozofii i kulturoznawstwa
- **Pogrebnaya Yana Vsevolodovna** - doktor filologii, profesor nadzwyczajny, stawropolski państwowy Instytut pedagogiczny
- **Fanil Timeryanowicz Kuzbekov** - kandydat nauk historycznych, doktor nauk filologicznych. profesor, wydział Dziennikarstwa, Bashgosuniversitet
- **Aliyev Zakir Hussein oglu** - doctor of agricultural sciences, associate professor, professor of RAE a cademician RAPVHN and MAEP
- **Kanivets Alexander Vasilievich** - kandydat nauk technicznych, profesor nadzwyczajny Wydział Agrotechnologii i Transportu Drogowego, Państwowy Uniwersytet Rolniczy w Połtawie
- **Yavorska-Vitkovska Monika** - doktor edukacji, szkoła Kuyavsky-Pomorski w Bydgoszczu, dziekan nauk o filozofii i biologii; doktor edukacji, profesor
- **Chernyak Lev Pavlovich** - doktor nauk technicznych, profesor, katedra technologii chemicznej materiałów kompozytowych narodowy uniwersytet techniczny Ukrainy „Politechnika w Kijowie”
- **Vorona-Slivinskaya Lyubov Grigoryevna** - doktor nauk ekonomicznych, profesor, St. Petersburg University of Management Technologia i ekonomia
- **Voskresenskaya Elena Vladimirovna** doktor prawa, kierownik Katedry Prawa Cywilnego i Ochrony Własności Intelektualnej w dziedzinie techniki, Politechnika im. Piotra Wielkiego w Sankt Petersburgu
- **Tengiz Magradze** - doktor filozofii w dziedzinie energetyki i elektrotechniki, Georgian Technical University, Tbilisi, Gruzja
- **Usta-Azizova Dilnoza Ahrarova** - kandydat nauk pedagogicznych, profesor nadzwyczajny, Tashkent Pediatric Medical Institute, Uzbekistan
- **Oktay Salamov** - doktor filozofii w dziedzinie fizyki, honorowy doktor -profesor Międzynarodowej Akademii Ekoenergii, docent Wydziału Ekologii Azerbejdżańskiego Uniwersytetu Architektury i Budownictwa
- **Karakulov Fedor Andreevich** – researcher of the Department of Hydraulic Engineering and Hydraulics, federal state budgetary scientific institution "all-Russian research Institute of hydraulic Engineering and Melioration named after A. N. Kostyakov", Russia.
- **Askaryants Wiera Pietrowna** - Adiunkt w Katedrze Farmakologii, Fizjologia. Taszkencki Pediatryczny Instytut Medyczny. miasto Taszken

INDEX
INTERNATIONAL

COPERNICUS

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

«Colloquium-journal»

Wydawca «Interdruk» Poland, Warszawa

Annopol 4, 03-236

E-mail: info@colloquium-journal.org

<http://www.colloquium-journal.org/>

CONTENTS

HISTORICAL SCIENCES

Aliyeva Kifayat
MATERIAL AND CULTURAL MODELS OF NIZAMI GANJAVI'S WORKS STORED IN WORLD MUSEUMS..... 4

Shahla Mammadli
POLITICAL, ECONOMIC, AND CULTURAL RELATIONS BETWEEN AZERBAIJAN AND POLAND (1991-2021)..... 8

MEDICAL SCIENCES

Andrushchak M.O., Honcharuk L.M., Pidubna A.A.
MALARIA THE MAIN ASPECTS IN OUR DAY..... 11

Лопушняк Л.Я., Бойчук О.М., Гончаренко В.А., Дмитренко Р.Р., Сухонос Р.О.
СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ВРОДЖЕНИХ ТА НАБУТИХ ЗАХВОРЮВАНЬ СУДИННО-НЕРВОВИХ УТВОРЕНЬ ПЕРЕДНЬОЇ ШИЙНОЇ ДІЛЯНКИ..... 13

Lopushniak L.Ya., Boichuk O.M., Honcharenko V.A., Dmytrenko R.R., Sukhonosov R.O.
A MODERN VIEW OF THE PREDICTIONS OF THE OCCURENCE OF CONGENITAL AND ACQUIRED DISEASES OF VASCULAR AND NERVOUS FORMATIONS OF THE ANTERIOR CERVICAL REGION..... 13

EARTH SCIENCES

Восковых К.А.
ИСТОЩЕНИЕ ОЗОНОВОГО СЛОЯ ЗЕМЛИ..... 17

Voskovykh K.A.
THE EARTH'S OZONE LAYER RELEASE..... 17

Восковых К.А.
ВОЗДЕЙСТВИЕ ПОРОДНЫХ ОТВАЛОВ ВОСТОЧНОГО ДОНБАССА НА КОМПОНЕНТЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ..... 19

Voskovykh K.A.
IMPACT OF SPOIL HEAPS OF EASTERN DONBASS ON ENVIRONMENTAL COMPONENTS..... 19

PEDAGOGICAL SCIENCES

Boichuk O.M., Lopushniak L.Ya., Dronyk I.I., Sukhonosov R.O.
FEATURES OF THE TEACHING OF MEDICAL DISCIPLINES IN THE CONDITIONS OF WAR..... 22

Бойчук О.М., Лопушняк Л.Я., Дроник І.І., Сухонос Р.О.
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ВІЙНИ..... 22

TECHNICAL SCIENCE

Voitsekhivskiy V., Kirichenko D., Nesterova N., Smetanska I., Muliarchuk O., Kostenko N., Tagantsova M., Nosulia A., Kurochka N.
CHANGES IN NUTRITIONAL AND BIOLOGICAL VALUE OF FROZEN BERRIES DURING LONG-TERM STORAGE..... 25

Восковых К.А.
ОСОБЕННОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ ГИДРОФОБИЗИРУЮЩИХ ПРОПИТОК..... 28

Voskovykh K.A.
FEATURES OF APPLICATION OF WATER-REPELLENT IMPREGNATION..... 28

Восковых К.А.
АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ ТЕНДЕНЦИЙ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ: НОВЫЕ МАТЕРИАЛЫ, ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИИ..... 31

Voskovykh K.A.
ANALYSIS OF MODERN TRENDS IN CONSTRUCTION: NEW MATERIALS, TECHNOLOGIES AND INNOVATIONS..... 31

Восковых К.А.
ПРИМЕНЕНИЕ ОСТАТКОВ КАМНЕДРОБЛЕНИЯ В СОСТАВАХ ПЕНОБЕТОНА..... 34

Voskovykh K.A.
ANALYSIS OF MODERN TRENDS IN CONSTRUCTION: NEW MATERIALS, TECHNOLOGIES AND INNOVATIONS..... 34

Восковых К.А.
ИЗУЧЕНИЕ ВОЗДЕЙСТВИЯ РАССЛОЕНИЯ БЕТОННЫХ СМЕСЕЙ НА ПРОЧНОСТЬ БЕТОНА..... 37

Voskovykh K.A.
STUDY OF THE IMPACT OF DELAMINATION OF CONCRETE MIXTURES ON THE STRENGTH OF CONCRETE..... 37

Восковых К.А.
ЗАВИСИМОСТЬ ПРОЧНОСТНЫХ ПРКАЗАТЕЛЕЙ БЕТОНА ОТ ВЫСОТЫ УКЛАДЫВАЕМОГО СЛОЯ..... 40

Voskovykh K.A.
DEPENDENCE OF THE STRENGTH OF CONCRETE ON THE HEIGHT OF THE LAYER..... 40

Ряжских А.И.
СТРОИТЕЛЬНЫЕ МАТЕРИАЛЫ И ИХ ВОЗДЕЙСТВИЕ НА КАЧЕСТВО СТРОИТЕЛЬСТВА..... 44

Ryazhskikh A.I.
BUILDING MATERIALS AND THEIR IMPACT ON CONSTRUCTION QUALITY..... 44

Ряжских А.И. АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ К УПРАВЛЕНИЮ РИСКАМИ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ.....	46
Ryazhskikh A.I. ANALYSIS OF MODERN APPROACHES TO RISK MANAGEMENT IN CONSTRUCTION.....	46
Ряжских А.И. АНАЛИЗ МЕТОДОВ И ИНСТРУМЕНТОВ КОНТРОЛЯ КАЧЕСТВА СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ И ИЗДЕЛИЙ.....	48
Ryazhskikh A.I. ANALYSIS OF METHODS AND INSTRUMENTS FOR QUALITY CONTROL OF BUILDING MATERIALS AND PRODUCTS.....	48
Ряжских А.И. ВЛИЯНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ НА ПРОЦЕСС СТРОИТЕЛЬСТВА ЗДАНИЙ И СООРУЖЕНИЙ.....	50
Ryazhskikh A.I. THE IMPACT OF TECHNOLOGY ON THE CONSTRUCTION PROCESS OF BUILDINGS AND STRUCTURES	50
Ряжских А.И. ИЗУЧЕНИЕ ВЛИЯНИЯ СКОРОСТИ СТРОИТЕЛЬСТВА НА КАЧЕСТВО И СРОКИ ВЫПОЛНЕНИЯ РАБОТ	53
Ryazhskikh A.I. STUDYING THE INFLUENCE OF THE SPEED OF CONSTRUCTION ON THE QUALITY AND TERMS OF WORK COMPLETION	53
Ряжских А.И. ИЗУЧЕНИЕ ВОЗМОЖНОСТЕЙ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ 3D-ПЕЧАТИ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ ДЛЯ СОЗДАНИЯ УНИКАЛЬНЫХ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ АРХИТЕКТУРНЫХ ОБЪЕКТОВ.....	55
Ryazhskikh A.I. STUDYING THE POSSIBILITIES OF USING 3D PRINTING IN CONSTRUCTION TO CREATE UNIQUE AND FUNCTIONAL ARCHITECTURAL OBJECTS.	55
Ряжских А.И. ТЕХНОЛОГИИ ВИРТУАЛЬНОЙ РЕАЛЬНОСТИ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДЛЯ ПРОЕКТИРОВАНИЯ И МОНИТОРИНГА СТРОИТЕЛЬСТВА.....	57
Ryazhskikh A.I. VIRTUAL REALITY TECHNOLOGIES IN CONSTRUCTION: USE FOR DESIGN AND CONSTRUCTION MONITORING.	57
Ряжских А.И. ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СТРОИТЕЛЬСТВА. ВЛИЯНИЕ НА ОКРУЖАЮЩУЮ СРЕДУ И ЗДОРОВЬЕ ЧЕЛОВЕКА.....	60
Ryazhskikh A.I. ENVIRONMENTAL ASPECTS OF CONSTRUCTION. IMPACT ON THE ENVIRONMENT AND HUMAN HEALTH.....	60
Ряжских А.И. ТЕХНОЛОГИИ УМНОГО ДОМА В СТРОИТЕЛЬСТВЕ: ПРИМЕНЕНИЕ В ЖИЛЫХ И КОММЕРЧЕСКИХ ЗДАНИЯХ.....	62
Ryazhskikh A.I. SMART HOME TECHNOLOGIES IN CONSTRUCTION: APPLICATION IN RESIDENTIAL AND COMMERCIAL BUILDINGS.	62
Ряжских А.И. ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ: ОТ ДРЕВНОСТИ ДО НАШИХ ДНЕЙ.....	64
Ryazhskikh A.I. HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF BUILDING MATERIALS: FROM ANCIENTITY TO THE PRESENT DAYS	64
Ряжских А.И. ОБЗОР МЕТОДОВ И СРЕДСТВ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ И УСТОЙЧИВОСТИ СТРОИТЕЛЬНЫХ ОБЪЕКТОВ	67
Ryazhskikh A.I. OVERVIEW OF METHODS AND MEANS TO ENSURE THE SAFETY AND SUSTAINABILITY OF CONSTRUCTION PROJECTS	67
Ряжских А.И. ОСОБЕННОСТИ СТРОИТЕЛЬСТВА В СЕЙСМООПАСНЫХ РАЙОНАХ	69
Ryazhskikh A.I. FEATURES OF CONSTRUCTION IN SEISMIC AREAS.....	69
Ряжских А.И. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОЗОБНОВЛЯЕМЫХ ИСТОЧНИКОВ ЭНЕРГИИ В СТРОИТЕЛЬНОЙ ИНДУСТРИИ.....	71
Ryazhskikh A.I. PROBLEMS AND PROSPECTS OF THE USE OF RENEWABLE ENERGY SOURCES IN THE CONSTRUCTION INDUSTRY.	71
Ряжских А.И. ОБЗОР МЕТОДОВ И ИНСТРУМЕНТОВ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ.....	73
Ryazhskikh A.I. REVIEW OF METHODS AND TOOLS FOR PROJECT MANAGEMENT IN CONSTRUCTION	73

PEDAGOGICAL SCIENCES

UDC:378.147-611.01/355

**Boichuk O.M.,
Lopushniak L.Ya.,
Dronyk I.I.,**

*Institution of higher education, Bukovinian State Medical University
Chernivtsi, Ukraine
Sukhnosov R.O.
Kharkiv National Medical University
Kharkiv, Ukraine*

FEATURES OF THE TEACHING OF MEDICAL DISCIPLINES IN THE CONDITIONS OF WAR

**Бойчук О.М.,
Лопушняк Л.Я.,
Дроник І.І.,**

*Заклад вищої освіти Буковинський державний медичний університет
м. Чернівці, Україна
Сухоносів Р.О.
Харківський національний медичний університет
м. Харків, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ВІЙНИ

Abstract.

During a full-scale war, teaching in higher education institutions encounters significant obstacles and modifications due to the conflict's specificity and danger, limited access to educational resources and other restrictions. Military operations limit access to educational institutions, materials, textbooks, supplementary materials, and equipment, which necessitates teachers to be more creative and to adjust their curricula accordingly. It is appropriate and relevant to offer courses in military medicine that include a comprehensive study of human anatomy and other crucial disciplines in higher and pre-higher medical education institutions, to prepare students for working in the front lines. Teaching medical disciplines, such as human anatomy, in times of war poses a very challenging but indispensable task due to the prevailing stressful conditions. Competent teaching of the material along with the development of algorithms and options for action in extreme situations is crucial. Additionally, students should be provided with moral support to manage daily emotional stress effectively. Considering these factors, it is imperative to adapt the curriculum and teacher behaviour during wartime for the effective teaching of medicine. This is a crucial element in delivering high-quality medical care and saving lives.

Анотація.

В умовах повномасштабної війни викладання дисциплін у закладах вищої освіти зазнає суворих викликів та змін через особливості та небезпеку конфлікту, обмежений доступ до навчальних ресурсів та інші обмеження. Військові дії призводять до обмеженого доступу до освітніх закладів та матеріалів, у тому числі підручників, додаткових матеріалів та обладнання, що в свою чергу вимагає більшої креативності викладача та адаптації навчальних програм. Було б доречним та актуальним включати в програми закладів вищої та передвищої медичної освіти курси військової медицини з поглибленим вивчення анатомії та інших важливих дисциплін для професійної підготовки студентів, які готуються працювати на фронті. У стресових умовах війни викладання медичних дисциплін, зокрема анатомії людини є надзвичайно складним, проте пріоритетно важливим завданням. Важливо не тільки грамотно навчати освітньому матеріалу, відпрацьовувати алгоритми та варіанти дій в екстремальних ситуаціях, але й надавати студентам моральну підтримку, щоб вони могли справлятися з повсякденними емоційними навантаженнями. Враховуючи ці аспекти, викладання в умовах війни вимагає адаптації та гнучкості навчальної програми та поведінки викладача й виступає надзвичайно важливою складовою для забезпечення якісної медичної допомоги та збереження життя багатьох людей.

Keywords: *military operations, teacher, education, student, doctor.*

Ключові слова: *військові дії, викладач, навчання, студент, лікар.*

During a full-scale war, teaching various disciplines in higher education institutions becomes extremely challenging due to the hazardous nature of the conflict, limited access to educational resources, and other constraints. However, medical personnel must

have a thorough knowledge of human anatomy during wartime medical situations in order to provide rapid and effective care to the wounded. In-depth understanding of anatomy and advanced clinical reasoning skills prove beneficial for medical professionals operating at

the frontline and in combat zones. To provide emergency care to the wounded on the battlefield, it is crucial to have an extensive understanding of human anatomy, which assists in diagnosing, performing manipulations, and operations. Studying the consequences of combat trauma on the human body and the potential for recovery is equally essential. Comprehending the variations and anatomical variability of the human body can result in augmenting improved techniques for treatment and rehabilitation [1, 2, 3].

Armed conflict limits access to educational resources such as textbooks, supplementary materials and equipment, requiring teachers to be more creative and adapt curricula accordingly. During times of war, the likelihood of injury and trauma is significantly increased hence there is an essential need to ensure safe learning environments. This requires the recognition of potential risks posed to both teachers and students. Teaching safe ways of working with anatomical material is essential, especially in circumstances of limited resources. It is also essential to ensure the safety of the medical staff and to maintain the confidentiality of the medical information about the injured [4, 5].

In times of war, there is an increase in demand for medical care and first aid skills. It is crucial that the curriculum integrates practical skills that can prove valuable in a crisis. The instruction of medical professionals to react to distressing situations and deliver prompt and effective medical attention can avert loss of lives and minimise the impact of bodily harm. A familiarity with the fundamentals of human anatomy can aid in recognising essential organs, blood vessels, and nerves. This recognition can influence how to administer first aid, halt bleeding, and execute other medical procedures and manipulations. Collaborating with medical facilities or hospitals, if possible, can offer students the chance to obtain practical experience in a real medical environment. In times of war, unique medical situations such as various types of wounds, complex trauma, gunshot wounds, chemical and radiation burns, and poisoning may occur. The teaching of anatomy ought to prepare medical professionals to address these specific issues. In wartime, medical examinations must be carried out under unpredictable conditions and with limited resources. Teaching should include the possibility of improvisation and adaptation of treatment methods [6, 7, 8].

In the context of combat operations, understanding human anatomy and medical aspects is crucial for preserving human life and health. It is important to emphasise the responsibility of students and their role in future emergency situations [9].

It would be appropriate and relevant to include military medicine courses with in-depth study of anatomy and other important disciplines in higher and pre-higher medical education programmes in order to train students preparing for frontline service. Military medical academies and training programs generally offer extensive training, which includes theoretical classes, practical exercises on models and simulators, and training in training grounds. The primary objective is to train medical personnel to respond to medical situations

during war and to provide effective care to the injured [10, 11].

In situations of war, where the physical access to a university or an educational institution has been disrupted, online learning has been widely and successfully used in the last few years. As a result, students can do their studies directly from their homes or shelters. In wartime, technology plays a critical role in helping to support remote medical facilities. With limited access to anatomical materials, the development of exercises and manipulations on virtual or model specimens is essential for medical personnel to improve their practical skills.

In conclusion, the teaching of human anatomy during wartime is a difficult task that requires a balanced approach between the needs of health care professionals and various constraints [12, 13]. The process of teaching anatomy may raise a number of ethical and humanitarian concerns. This could be related to the utilisation of medical knowledge in military operations, respect for human rights, and other relevant aspects. Teaching healthcare professionals how to work in a war setting involves significant ethical considerations such as neutrality, providing humanitarian aid, maintaining integrity, and respecting human rights [14, 15, 16].

Conclusion. Teaching medical disciplines, especially human anatomy, is a challenging but essential task in the stressful conditions of war. It is essential not only to teach the material competently and develop algorithms and options for extreme situations, but also to support students morally so that they can cope with daily emotional stress. Considering these aspects, wartime teaching necessitates adapting and modifying the curriculum and the teacher's behavior to provide excellent medical care and rescue many lives.

Bibliography

1. Біляков АМ. Особливості викладання судової медицини в умовах воєнного стану. В: Дикий ОВ, редактор. Матеріали всеукр. наук.-пед. підвищення кваліфікації. Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні; 2022 3 трав.-13 черв.; Одеса. Одеса: Видавничий дім «Гельветика»; 2022. с. 30-31.
2. Закон України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» № 2102-IX від 24.02.2022. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/219987.html>.
3. Маліков ОВ. Робота музею кафедри описової та клінічної анатомії під час воєнного стану. В: Дикий ОВ, редактор. Матеріали всеукр. наук.-пед. підвищення кваліфікації. Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні; 2022 3 трав.-13 черв.; Одеса. Одеса: Видавничий дім «Гельветика»; 2022. с. 286-287.
4. Шкарлет С, редактор. Освіта України в умовах воєнного стану інформаційно-аналітичний збірник. Київ: МОНУ, ІОА; 2022. 358 с.
5. Назаренко Ю, Когут І, Жерьобкіна Т. Освіта і війна в Україні (24 лютого – 1 квітня 2022) [Internet]. Київ: Cedos (ГО «Центр дослідження суспільства»; cedos.org.ua); 2022 [оновлено 2022 квіт. 06; цитовано 2023 серп. 10]. Доступно на:

<https://cedos.org.ua/researches/osvita-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-1-kvitnya-2022/>

6. Візір ВА, Заїка ІВ. Організація терапевтичної допомоги у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях мирного часу: навчально-методичний посібник до практичних занять з внутрішньої медицини (військова терапія) для студентів 5 курсу медичних факультетів. Запоріжжя:ЗДМУ;2019.68с.

7. Тарасюк ВС, редактор. Перша медична (екстрена) допомога з елементами тактичної медицини на до госпітальному етапі в умовах надзвичайних ситуацій: навч. посіб. 2 вид., випр. Київ: ВСВ «Медицина»; 2017. 368 с.

8. Бадюк МІ, редактор. Домедична допомога пораненим в умовах бойових дій: навч. посіб. Київ: Чалчинська НВ; 2016. 56 с.

9. Ярмоленко ОС, Приходько ОО, Бумейстер ВІ. Вивчення анатомії людини під час війни в Україні. В: М'ясоєдов ВВ, редактор. Матеріали XV Міжнар. наук.-метод. інтернет конф. Сучасні концепції викладання природничих дисциплін в медичних освітніх закладах; 2022 лист. 15-16; Харків. Харків: ХНМУ; 2022. с. 101-102.

10. Абросімов ЮЮ, Свілицький АО, Чернявський АВ, Вовченко МБ, Щербаков МС. Симуляційне навчання при вивченні анатомії людини. В: Шулгай АГ, редактор. матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. в онлайн-режимі за допомогою системи microsoft teams. Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти: виклики сьогодення та перспективи їх вирішення; 2021 трав. 20-21; Тернопіль. Тернопіль: ТНМУ; 2021. с. 17-19.

11. Гур'єв СО, Шишук ВД, Шкатула ЮВ. Медицина надзвичайних ситуацій. Екстрена медична

допомога: навчальний посібник. Суми: Видавництво СумДУ; 2010. 321 с.

12. Дубовік РГ. Дистанційне навчання здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану в Україні. В: Дикий ОВ, редактор. Матеріали всеукр. наук.-пед. підвищення кваліфікації. Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні; 2022 3 трав.-13 черв.; Одеса. Одеса: Видавничий дім «Гельветика»; 2022. с. 150-151.

13. Савка ЮМ, Сливка ЯІ. Досвід використання інформаційних освітніх технологій в організації навчального процесу студентів медичних спеціальностей. В: Дикий ОВ, редактор. Матеріали всеукр. наук.-пед. підвищення кваліфікації. Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні; 2022 3 трав.-13 черв.; Одеса. Одеса: Видавничий дім «Гельветика»; 2022. с. 388-390.

14. Москвітіна ДА, редактор. Гуманітарні виміри сучасної медичної освіти: колективна монографія. Запоріжжя: ЗДМУ; 2020. 172 с.

15. Утюж ІГ, Мегрелішвілі МО. Етичні проблеми в медицині: навчальний посібник для самостійної роботи студентів I-III курсів медичних та фармацевтичного факультетів денної форми навчання галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальностей 221 «Стоматологія», 222 «Медицина», 226 «Фармація, промислова фармація», 228 «Педіатрія». Запоріжжя: ЗДМУ; 2021. 140 с.

16. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року. Доступно на: <https://ips.ligazakon.net/document/MU49006?an=445655>.